

**Roar Johansen
og
Eva E. Røed Røsnæs**

**Styrket sosialt nettverk for eldre
Evalueringsrapport**

Tønsberg: Høgskolen i Vestfold, 2011

Rapport 1/2011

Rapport 1/2011 Høgskolen i Vestfold
Copyright: Høgskolen i Vestfold/ Forfatterne

ISBN 978-82-7860-223-2

Forord

Prosjektet “Styrket sosialt nettverk for eldre” ble opprettet i januar 2009 og er et samarbeid mellom Norske Kvinners Sanitetsforeninger i Sandefjord og Frivillighetssentralen med støtte av Frivillighetsforum. Det er ønskelig gjennom prosjektet å gi mulighet til at flere, gjennom frivillig innsats kan delta og oppleve glede av å hjelpe andre.

Målet med prosjektet er å erstatte tapte nettverk for eldre. Dette skal skje ved å etablere nye sosiale møteplasser og øke kontakten mellom mennesker i nærmiljøet. Enkeltpersoner skal innlemmes i det sosiale og kulturelle liv og gjennom det oppnå større trygghet, bedret livskvalitet og redusert sykkelighet.

Høgskolen i Vestfold fikk i oppdrag å evaluere forprosjektet som har Bugårdsområdet i Sandefjord som målområde. Undertegnede tok oppdraget da begge er mastere i helsefremmende arbeid og har nylig gjennomført studiet “ Evaluering i velferdsarbeid, - og som integrert del i aksjonsforskning”. Oppgaven kunne således bidra til nyttig erfaringslæring.

I avtalen er det presisert at evalueringen skal være summativ og belyse erfaringer med opplevde effekter av desentralisert koordinering av frivillighetsarbeid i bydel Bugården. Evalueringen omfatter deltakelse på enkelte møter, gjennomgang av møtereferater samt planlegging, gjennomføring, bearbeiding og analyse av summativt fokusgruppeintervjuer.

Evalueringsrapporten har ikke et utpreget helse- og sosialfaglig eller aldring- og ensomhetsorientert perspektiv. Fokus for rapporten er erfaringslæring – hva aktørene har gjort og lært så langt i prosjektet og hva de ser som nyttig å gjøre videre.

Vi har blitt godt mottatt av prosjektdeltakerne og hatt en god dialog med prosjektets leder Ole Kr. Hetleseter og frivillighetskoordinator Heidi Rismyr.

Arbeidet med å forberede og gjennomføre og transskribere intervjuer har vært en tidkrevende men lærerik prosess. Det er å håpe at andre kommuner, organisasjoner og utdanningsinstitusjoner som tenker på liknende prosjekter /utviklingsarbeid kan finne nyttige ideer og anbefalinger i denne evalueringsrapporten.

Ikke minst håper vi at deltakerne i prosjektet også har hatt et læringsutbytte ved å delta i evalueringsarbeidet.

Vi takker for godt samarbeid og ønsker alle lykke til videre med prosjektet.

Eva Røed Røsnæs og Roar Johansen, Horten 15. oktober 2010

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING.....	5
1.1	Om prosjektet ” Styrket sosialt nettverk for eldre”	5
1.2	Bakgrunn for prosjektet.....	5
1.3	Prosjektets mål og målgruppe	5
1.4	Organisering av prosjektet	6
1.5	Avtale om evaluering	7
1.6	Rapportens oppbygging.....	7
2	DATAGRUNNLAGET I EVALUERINGEN	9
2.1	Evalueringstilnærming og datainnsamling.....	9
2.2	Informantene	10
2.3	Intervjuene.....	11
2.4	Fokusgruppeintervju som forskningsmetode	11
3	RESULTATER	13
3.1	Frivillighetsgruppes erfaringer i prosjektet ” Styrket sosialt nettverk for eldre”	13
	Kommentarer til fokusgruppeintervju med frivillighetsgruppa:	16
3.2	Prosjektgruppes erfaringer i prosjektet ” Styrket sosialt nettverk for eldre”	16
	Kommentarer til fokusgruppeintervju med prosjektgruppa:	19
3.3	Styringsgruppes erfaringer i prosjektet ” Styrket sosialt nettverk for eldre”	19
4	SAMMENFATNING	20
4.1	Avgjørende faktorer i forhold til å ”Stimulere til gode holdninger blant offentlig ansatte som utløser frivillig innsats”	20
4.2	Avgjørende faktorer i forhold til å ”Skape begeistring og engasjement blant frivillige” ..	21
4.3	Avgjørende faktorer i forhold til å ”Etablere arenaer for samarbeid og felles forståelse”. ..	21
5	UTFORDRINGER / MULIGE FORSLAG.....	21
6	AVSLUTNING.....	24
	LITTERATUR.....	25
	VEDLEGG.....	26
1	AVTALE OM EVALUERING	26
2	INFORMASJONSBREV.....	28
3	INTERVJUGUIDE.....	29

1 INNLEDNING

1.1 Om prosjektet ” Styrket sosialt nettverk for eldre”

Prosjektet ”Styrket sosialt nettverk for eldre i Sandefjord” ble opprettet i januar 2009 og er et samarbeid mellom Norske Kvinners Sanitetsforeninger i Sandefjord og Frivillighetssentralen med støtte av Frivillighetsforum.

Frivillighetsforumet består av representanter for Sanitetsforeningene, Røde Kors, Den norske Kirke, Helse- og sosialetaten og Frivillighetssentralen. Sistnevnte ble etablert i 1967 og er en paraplyorganisasjon for frivillighetsarbeidet i kommunen. Den er en selvstendig organisasjon med egen styringsstruktur i form av styre og representantskap. Virksomheten skjer i samarbeid med kommunens Helse og sosialetat og kommunen har arbeidsgiveransvar for de ansatte. Foreningen eies av 23 lag og foreninger og har en sentral rolle i gjennomføringen av prosjektet og fungerer som styringsgruppe. Tiltaket inngår i Frivillighetssentralen som prosjekt med eget budsjett/regnskap underlagt revisjon.

1.2 Bakgrunn for prosjektet

Sosial isolasjon er et av våre store samfunnsproblemer. Forholdene endrer seg og familiebåndene og sosiale relasjoner svekkes. Tapte nettverk kan føre til svekket livskvalitet, utrygghet og redusert helse. Samtidig viser undersøkelser at nærmere 40 % av befolkningen ønsker å hjelpe mennesker som opplever ensomhet, men bare en liten andel av disse deltar. Det er ønskelig gjennom prosjektet å gi mulighet til at flere kan delta og oppleve glede av å hjelpe andre. Det offentlige tjenesteapparatet klarer ikke å dekke alle sosiale behov. Dette området egner seg for frivillig innsats og behovet er økende. Kontakt mellom mennesker vil være til hjelp både for den som får besøk og den som er ”hjelper”. Ved å øke sosial kontakt kan det øvrige hjelpebehov reduseres.

Behovet beskrives bl.a. i Sosial Puls (2001) ”Brister i Velferdssamfunnet” av Norges Røde Kors og ECON og Vestfold Sosial Puls (2006) ”Kartlegging av levekår i Vestfold”.

1.3 Prosjektets mål og målgruppe

Målet med prosjektet er å erstatte tapte nettverk for eldre. Dette skal skje ved å etablere nye sosiale møteplasser og øke kontakten mellom mennesker i nærmiljøet. Enkeltpersoner skal innlemmes i det sosiale og kulturelle liv og gjennom det forhåpentlig oppnå større trygghet, bedret livskvalitet og redusert sykkelighet.

For å lykkes i dette må det, ifølge prosjektbeskrivelsen skje en økt samhandling mellom byens mange organisasjoner, menigheter og foreninger i nært samarbeid med kommunale virksomheter. Områder som blir viktige er:

- Stimulere til ”gode” holdninger blant offentlig ansatte som utløser frivillig innsats.
- Skape ”begeistring” og engasjement blant frivillige.

- Etablere arenaer for samarbeid og felles forståelse.

Prosjektets målgruppe er hjemmeboende enslige eldre over 70 år med lite sosialt nettverk. Tiltakene skal skje i samarbeid med kommunenes tjenesteapparat, privatpraktiserende leger og andre helse- og sosialarbeidere. Sandefjord har pr. år 2010 over 4800 personer over 70 år. Målet er å utløse et bredt engasjement av frivillig innsats blant alle aldersgrupper. Forholdene i Sandefjord kommune ligger godt til rette ved at det allerede er etablert kontakt mellom de frivillige organisasjonene og kommunen. Videre ønsker mange i befolkningen å delta for å redusere ensomhet, men vet ikke hvordan. Prosjektet vil utløse økt frivillig innsats der ”folk” bor.

1.4 Organisering av prosjektet

Det ble lagt opp til et betydelig frivillig engasjement med opplæring/veiledning og en god organisering/oppfølging i nært samarbeid med kommunens tjenesteapparat. Noen frivillige ble engasjert som koordinator for arbeidslag ute i de aktuelle bydelene. Det ble engasjert en prosjektleder i 40 % stilling til å organisere og lede arbeidet. Den formelle ansettelsen av prosjektleder knyttes til Frivillighetssentralen som sikrer lønn, kontorforhold osv.

Prosjektet ble organisert med styringsgruppe (Frivillighetsforumet), prosjektgruppe og arbeidsgruppe. Fremdriftsplan og budsjett ble utarbeidet. Styringsgruppen består av en representant fra Sandefjord kirkelige fellesråd, en fra Røde Kors, en fra Sanitetsforeningene i Sandefjord, Helse- og sosialsjef og to representanter fra Frivillighetssentralen. Styringsgruppen har hatt jevnlig møter med varighet 1 ½ time ca. hver 6. uke

Prosjektgruppen består av en representant fra Bugården menighet, to fra Haukerød sanitetsforening, en fra Røde Kors, leder i hjemmetjenesten Bugården, en fra Frivillighetssentralen og en fra Bugårdssenteret. Sistnevnte ble oppnevnt som nettverkskoordinator og fikk 20 % av sin stilling øremerket prosjektet. Funksjonsbeskrivelse ble utarbeidet. Prosjektgruppen har hatt jevnlig møter med varighet 1 ½ time ca. hver 4. uke.

Etter en forsiktig oppstart oktober 2009 har tiltak og antall frivillige økt gradvis. Pr. 1. juni 2010 er 23 frivillige vært engasjert i ulike aktiviteter som Sosialgruppe m ”Spill og hyggekvalder”, turgrupper, besøksvenner, bowlinggruppe.

En rekke tiltak for frivillige har vært arrangert: workshops, grunnkurs for frivillige medarbeidere, introduksjonskurs for frivillige, frivilligsamling, informasjonssamling, besøksvennkurs og samling for organisering av frivillige sjåførere.

Formidling av prosjektet med dets tilbud og aktiviteter for kommunens eldre er blitt gjort gjennom ulike pr-tiltak: Brosjyrer, kulturkalender, plakater og flygeblad med kort informasjon om prosjektet er laget

og delt ut. Prosjektet har hatt flere avisoppslag. Det er gjennomført en pr-kampanje med informasjonsmøte og informasjonsstands for å nå ut med tilbudet til de eldre og deres pårørende. Videre er det laget og delt ut en egen informasjon om til kommunens leger for at de skal videreformidle tilbudet til deres eldre pasienter. Hjemmetjenesten og ansatte ved Bugårdsenteret har informert og rekruttert pasienter og brukere til de ulike aktivitetene. I løpet av prosjektperioden har ca. 800 personer, frivillige og eldre deltatt i prosjektets ulike arrangementer og aktiviteter.

Etter prosjektperioden vil Frivillighetssentralen og organisasjonene/menighetene viderefører arbeidet i nært samarbeid med kommunal virksomhet. Det ble utarbeidet en plan for forankring av prosjektet med videre drift fra 2011.

For å samle erfaringer ble det startet et prøveprosjekt i Bugårdsområdet. Dette før-prosjektet har pågått fra mai 2009 og ble avsluttet høsten 2010. Det er dette før-prosjektet som her er evaluert og kort presentert i denne rapporten.

Erfaringer fra dette prosjektet kan overføres til andre kommuner og være til inspirasjon for organisasjoner, menigheter og enkeltmennesker.

1.5 Avtale om evaluering

Norske Kvinners Sanitetsforening (NKS) i Sandefjord og Høgskolen i Vestfold (HVE), HENÆR-senteret inngikk høsten 2009 en avtale om ekstern evaluering av prosjektet "Styrket sosialt nettverk for eldre" utført av HVE (se vedlegg).

Evalueringen vil være summativ og belyse erfaringer med opplevde effekter av desentralisert koordinering av frivillighetsarbeid i bydel Bugården.

Evalueringen omfatter deltakelse på enkelte møter, gjennomgang av møtereferater samt planlegging, gjennomføring, bearbeiding og analyse av summativt fokusgruppeintervju med

- 1 - styringsgruppen i prosjektet
- 2 - prosjektgruppen i bydel Bugården
- 3 - med frivillige rekruttert i prosjektperioden

1.6 Rapportens oppbygging

I kapittel 1 gis innledningsvis en kort redegjørelse for prosjektet "Styrket sosialt nettverk for eldre". Her beskrives bakgrunnen for prosjektet, prosjektets mål og målgruppe, organiseringen av prosjektet og evalueringsavtalen som er gjort med Høgskolen i Vestfold.

I kapittel 2 beskrives datagrunnlaget for evalueringen; den evalueringstilnærming som er valgt og datainnsamling. Videre beskrives her informantene og organiseringen og gjennomføringen av intervjuene. Det redegjøres kort for fokusgruppeintervju som forskningsmetode med.

I kapittel 3 presenteres resultatene fra de tre fokusgruppeintervjuene med henholdsvis gruppen med frivillige, prosjektgruppen og styringsgruppen. En sammenfatning av funnene presenteres i kapittel 4 og i kapittel 5 gjøres det kort rede for de betraktninger de evalueringsansvarlige gjør seg etter arbeidet med evalueringen. Sist i rapportens kapittel 6, følger en kort avslutning.

2 DATAGRUNNLAGET I EVALUERINGEN

Evalueringen av prosjektet ”Styrket sosialt nettverk for eldre i Sandefjord” bygger i hovedsak på data fra fokusgruppeintervjuer med styringsgruppen i prosjektet, med prosjektgruppen og med frivillige rekruttert i prosjektperioden. Styringsgruppen og prosjektgruppen var på forhånd tatt ut til fokusgruppeintervjuer. Vedr. de frivillige som deltok i fokusgruppeintervju, ble disse rekruttert av prosjektleder og en sentral prosjektmedarbeider ved Bugårdsenteret. Således er dette er en svakhet ved utvalget og dets sammensetning at vi som evalueringsansvarlige ikke har sikret et nøytralt og representativt utvalg. Spesielt gjelder det de frivillige. Problemstillingen som reiser seg er at de som deltok kan ha vært av de mest positive til prosjektet, de minst kritiske og evt. de minst “brysomme”. Det må ikke være slik, men det må sees som en skjevhet i materialutvalget. Et annet utvalg vil kunne ha gitt et annet resultat.

I tillegg har vi fått møteplaner og referater fra styringsgruppen og prosjektgruppen samt observasjonsdata fra deltakelse på et par av møtene. Vi har mottatt refleksjoner fra nettverkskoordinator i prosjektgruppen, fått informasjon om planlagte kurs og aktiviteter for frivillige og fått tilsendt aktuelle avisoppslag.

Alt i alt har de ansvarlige for evalueringen fått god informasjon om tiltak og aktiviteter underveis og er således blitt løpende orientert om prosjektets utvikling.

2.1 Evalueringstilnærming og datainnsamling

Evalueringsrapporten bygger i hovedsak på data fra fokusgruppeintervjuer med et utvalg av informanter som selv meldte seg, eller ble tatt ut, ut i fra anledning og interesse.

Utgangspunktet for de valgte evalueringskriterier er prosjektets mål og de forutsetninger som antas må ligge til grunn for måloppnåelse. Forutsetninger for å lykkes krever økt samhandling mellom byens mange organisasjoner, menigheter og foreninger i nært samarbeid med kommunale virksomheter. Viktige områder er:

- Stimulere til gode holdninger blant offentlige ansatte som utløser frivillig innsats
- Skape begeistring og engasjement blant frivillige
- Etablere arenaer for samarbeid og felles forståelse

Disse områdene ble valgt som tema for fokusgruppeintervjuene:

1. I hvilken grad har prosjektet stimulert til gode holdninger blant offentlige ansatte som utløser frivillig innsats.
2. I hvilken grad har prosjektet klart å skape begeistring og engasjement blant frivillige
3. I hvilken grad er det skapt arenaer for samarbeid og felles forståelse?

En evalueringsguide ble utarbeidet der hovedspørsmålene samt følgende underspørsmål var formulert for hjelp til en nærmere utdyping:

- Hva er gjort?
- Hva erfarte / lærte dere?
- Hva ser dere i ettertid kunne vært gjort, eller hadde vært lurt å gjøre?

Dataene for å belyse spørsmålene ble hentet fra 3 fokusgruppeintervjuer:

1. styringsgruppen
2. prosjektgruppen
3. frivillighetsgruppen

2.2 Informantene

Utvalg av informanter, henholdsvis fra til evalueringen ble foretatt av prosjektleder i samarbeid med ansvarlige for evalueringen. Informantene i hver enkelt gruppe har gjennom prosjektperioden møttes og samarbeidet og kjenner hverandre i varierende grad.

Intervjupersonene var ukjente for informantene.

Totalt har 17 personer deltatt i fokusgruppeintervjuene:

Styringsgruppen var representert med 5 personer:

Prosjektets leder, en representant fra Sanitetsforeningen, en representant fra frivillighetssentralen /eldrerådet, senterleder for Bugårdsenteret samt en representant fra kommunens helse- og sosialetat. Gruppen består av fagpersoner innen helse og omsorg og alle har et lederansvar.

Prosjektgruppen var representert med 6 personer:

Prosjektets leder, nettverkskoordinator på Bugårdsenteret, to representanter fra kommunens hjemmetjeneste, en representant fra kirkens menighet og en representant fra frivillighetssentralen. Gruppen består av fagpersoner som alle jobber tett mot de eldre enslige og de frivillige.

Frivillighetsgruppen var representert med 6 personer:

en representant fra turgruppen, en representant fra gå-gruppen, tre representanter fra besøksvenn-gruppen og en representant fra spill- og aktivitetsgruppen. Gruppen består av frivillige representanter for de frivillige som alle var engasjert i ulike aktiviteter for målgruppen eldre enslige.

Evalueringsansvarlige utarbeidet en invitasjon til fokusgruppeintervju til hver av deltakerne i de tre gruppene (se vedlegg). I invitasjonen er bakgrunn, hensikt og fokusgruppeintervju som metode kort beskrevet. I invitasjonen ble det i tillegg opplyst om at intervjuet er frivillig og at den enkelte når som helst kan trekke seg fra undersøkelsen.

Prosjektleder hadde ansvar for tilrettelegging og organisering av intervjuene. Han var medlem av både styringsgruppen og prosjektgruppen og deltok i fokusgruppeintervju for begge gruppene. I fokusgruppeintervjuet med prosjektgruppen valgte han å innta en tilbaketrukket rolle i form av å si lite. Dette ble begrunnet med hans prosjektlederrolle og at han deltok aktivt i fokusgruppeintervjuet med styringsgruppen. Det kan tenkes at evalueringsansvarlige

burde ha begrenset prosjektlederens deltagelse i intervjuene til kun å være representert i styringsgruppene.

2.3 Intervjuene

De 3 fokusgruppeintervjuene som ligger til grunn for evalueringen av prosjektet “Styrket sosialt nettverk for eldre” ble gjennomført i løpet av mai 2009. Det ble avsatt 1 ½ time til hvert gruppeintervju noe som viste seg var tilstrekkelig da det ikke var innlagt pauser.

Alle intervjuene ble gjennomført i kommunale lokaler. Intervjuene ble tatt opp på digitalt lydbånd og transskribert i ettertid. I tillegg ble det tatt notater underveis.

De to evalueringsansvarlige fra HVE hadde ansvar for og deltok i gjennomføringen av de tre intervjuene. Dataene fra intervjuene må anses som tilstrekkelige gode som evalueringsgrunnlag.

For å ivareta forskningsetiske hensyn ble det utarbeidet informasjonsbrev til informantene (se vedlegg). Evalueringsansvarlige forsikret seg før intervjuene om at alle hadde lest informasjonen og var innforstått med sine rettigheter. Ingen av informantene har i ettertid bedt om å få slettet opplysninger de har gitt. Alle personsensitive opplysninger har blitt slettet fortløpende under transkribering av intervjuene.

2.4 Fokusgruppeintervju som forskningsmetode

I evalueringsavtalen mellom Norske Kvinners Sanitetsforening i Sandefjord og HVE er fokusgruppeintervjuer avtalt som forskningsmetode for evaluering av prosjektet “Styrket sosialt nettverk for eldre”.

Et fokusgruppeintervju er et strukturert gruppeintervju, hvor en eller to personer leder et intervju med 6 til 10 deltakere. Deltakerne er vanligvis brukere, men metoden kan også brukes på ansatte eller samarbeidspartnere. Intervjuene bør ha en uformell form, med mulighet for at deltakerne kan komme med egne tema og innspill. Ved at deltakerne samtaler om sine erfaringer kan man få frem mer informasjon enn ved å intervjuet ett og ett gruppe medlem (Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten).

- Fokusgruppene er velegnet til å finne forbedringsområder ut fra hva brukerne eller andre opplever eller savner, samt gi ideer til hva som bør gjøres annerledes.
- For å avklare og belyse et bestemt emneområde gjennom en felles samtale. Poenget med å samtale i en gruppe - i stedet for at intervjuet deltagerne enkeltvis - er at deltakerne forholder seg til hverandres meninger.
- Som oppfølging og utdyping av kvantitative brukerundersøkelser. Fokusgrupper gir mulighet for at komme dypere og mere konkret ned i kvalitative problemstillinger enn man kan gjennom åpne spørsmål i spørreskjemaundersøkelser.
- For å få respons på ideer eller som del av utviklingen av nye tiltak
- Metoden kan brukes som en løpende kvalitetsvurdering av tjenestene og kan således legge til rette for organisasjonslæring gjennom dialog mellom brukere og ansatte.

Fokusgrupper kan således ses som en forskningsmetode der data produseres gjennom

samhandling i en gruppe rundt et tema som forskeren har bestemt. I fokusgrupper er det samspillet mellom intervjupersonene som er av betydning mer enn samspillet mellom intervjuer og intervjupersonene. Kjennetegnet på en fokusgruppe er således en kombinasjon av gruppesamhandling og forskerstyrt emne-fokus (Halkier 2010).

Fokusgrupper som metode har svakheter man skal være oppmerksom på. Den sosiale kontrollen i gruppen kan hindre at forskjeller i erfaringer og perspektiver kommer fram. Såkalt sosialt ”ukorrekte” forståelser og handlinger kommer ikke fram, mens det blir for mange beretninger om ”korrekte” forståelser og handlinger.

Videre bør forskeren ta høyde for de gruppeeffektene som kan oppstå når det er den sosiale samhandlingen som er kilden til data. I fokusgrupper kan det oppstå både en tendens til konformitet og en tendens til polarisering der begge kan legge en demper på variasjonen i deltakernes uttrykk for forståelser og erfaringer.

3 RESULTATER

3.1 Frivillighetsgruppes erfaringer i prosjektet ” Styrket sosialt nettverk for eldre”

Tema for fokus: Stimulere til gode holdninger blant offentlig ansatte som utløser frivillig innsats

Spørsmål: Hvilke erfaringer har dere som frivillige i møte med de offentlige ansatte?

Frivillighetsgruppen var samstemte i at de var møtt med åpenhet og at de ble inkludert som viktige bidragsyttere for brukergruppa. Spesielt ble det nevnt de gode erfaringene de hadde hatt med møte med den/de som var fra senteret. Her ble de møtt og sett og ønsket velkommen. De var ikke noen som kom utenfra trengte seg på.

Spørsmål: I hvilken grad opplever de å ha et samarbeid med det offentlige?

De frivillige opplevde av å ha et tett samarbeid med representanten/e for senteret. Dette ga en følelse av å aldri være alene, som frivillig visste en alltid hvem en kunne henvende seg til. Likeledes var det viktig med senteret som base og utgangspunkt for de ulike aktivitetene. Det ga en egen trygghet og tilhørighet med denne basefunksjonen.

Spørsmål: I hvilken grad har dere en opplevelse av å ha fått opplæring, kurs, veiledning fra det offentlige for å møte de ulike utfordringene som frivillige?

Rekrutteringen av frivillige skjedde via annonse i lokalavisen. De som meldte seg som frivillige ble deretter tilbudt et kurs som omhandlet frivillighetsarbeid. Denne oppstarten blir av frivillighetsgruppen nevnt som et eksempel på ivaretagelse og kvalitetssikring av de som frivillige, samtidig som kurset var et godt utgangspunkt for å skape trygghet i rollen som frivillig og til de oppgavene de senere skulle utføre.

Det er ikke igangsatt noen form for systematisk, organisert veiledning av frivillighetsgruppen. Prosjektet har derimot et tilbud om at alle de frivillige har anledning til å møtes en gang i måneden sammen med prosjektkoordinator. Dette for å få diskutert ulike problemstillinger, forberede aktiviteter og informere om prosjektets utvikling. En av frivillige representantene beskrev disse møtene på følgende måte:

”Faste møter en gang i mnd. noe som er helt avgjørende. Vi er aldri alene men blir orientert om planer og prosjektets framdrift. Dessuten er det på disse møtene som gir mulighet til å få drøftet de ulike utfordringene vi møter, våre egne reaksjoner i møte med brukere og tanker og ideer om hva vi kan gjøre ikke gjøre.”

Spørsmål: Har dere eksempler på der det offentlige / kommunalt ansatte har bidratt positivt?

Frivillighetsgruppen var mest opptatt av å få hjelp til å løse praktiske hindringer som la begrensninger på deres mulighet til å kunne utføre sine aktiviteter sammen med brukerne.

Noen av disse hindringene har funnet sin løsning ved at kommunalt ansatte har endret sine rutiner og lagt om sitt arbeid for at dette ikke skal være til hinder for frivillig innsats. Som konkrete eksempler på dette nevner frivillighetsgruppen "hente- og bringe"- situasjoner av brukere som trenger hjelp til å komme på arrangementer i senteret. Der er det laget, etter en del ulike erfaringer, avtale på at hjemmetjenesten hjelper brukerne til arrangementene og henter de når det er slutt. Dette har ført til at en større gruppe av enslige eldre kan benytte seg av tilbudet og at ikke de frivillige blir ansvarliggjort for henting – bringing. Det samme er for arbeidsoppgaver som stell og pleie, oppgaver som ligger utenfor de frivilliges mandat. Denne avklaringen gjør at de frivillige kan engasjere seg fullt og helt for aktiviteten og at ansvaret for pleie, stell og omsorg forblir hos de profesjonelle.

Spørsmål: Er det område dere ser der kommunalt ansatte kunne bidratt mer?

Frivillighetsgruppen mente at Bugården er et for lite område. Prosjektet burde utvides til å gjelde større del av kommunen. På den annen side problematiserte gruppa dette med at de allerede hadde et transportproblem, som en sa:

"De som bor litt unna kommer ikke hit, kunne tenke meg at det kommer folk fra andre steder i kommunen. Men ,- det er et problem med å få nok transport."

Tema for fokus: Skape begeistring og engasjement blant frivillige

Spørsmål: Hva er det som gjør at dere velger å delta som frivillige i et slikt prosjekt?

Sosialt samvær, gjensidig glede mellom frivillige og brukere. Dette er slik frivillighetsgruppen selv beskriver hvorfor de velger å være frivillige i dette prosjektet. Som en representant fra de frivillige sa:

"Vi har det vi driver med som vår erfaring og synes det er en stor glede å trekke med andre." og; "Det at prosjektet eksisterer gjør at vi kan få realisert noe vi allerede hadde tenkt på og hatt lyst til å gjøre."

Tema om økonomisk kompensasjon eller lønn for den innsatsen de frivillige yter blir aldri nevnt av frivillighetsgruppen. Det er andre motiver og lyst som gjør at de deltar i dette. På spørsmål om å dekke egne behov ved å delta i prosjektet gir de begrunnelser som at det er et ønske om å gi tilbake til noen, og et ønske om å gjøre noe for fellesskapet. Gleden ved å glede andre er et gjennomgangstema.

Spørsmål: Er det andre ting dere vil fremheve?

Senteret inviterer de frivillig på fest middag to ganger i året. Dette oppleves som en viktig belønning. De frivillige uttrykte stor begeistring for denne belønningen. Det at det var de ansatte som stelte i stand en fest og serverte middag ble oppfattet som et synlig bevis på at de frivillige blir sett og satt pris på.

Tema for fokus: Etablere arenaer for samarbeid og felles forståelse

Spørsmål: Som frivillig hjelper gjør dere ulike aktiviteter sammen med brukerne, på hvilken måte har dere etablert eller tatt i bruk ulike arenaer for aktiviteten?

Senteret og omgivelsene i nærmiljøet er svært godt egnet for de aktiviteter som utgjør tilbudet til brukerne. Senteret ligger i et etablert boområde tett innpå et stort tur-, park - og idrettsanlegg. I følge de som representerer turgruppa er dette et meget velegnet område for turgåing. Området har ulike fasiliteter og er tilrettelagt slik at det ikke er fysiske hindringer som begrenser bruken. Om det er derfor akkurat disse tilbudene finnes er usikkert, men det blir uttrykt fra de frivillige at fasilitetene i på senteret og kvaliteter i nærområdene er svært viktig for hvor vellykket tiltaket blir.

Spørsmål: Er det andre arenaer / steder dere gjerne skulle vært?

På dette spørsmålet var det kun turgruppa som hadde konkrete ønsker. De ville gjerne brukt andre turområder, steder de kunne oppsøke for sin aktivitet. Begrensningen for å få til dette er i forhold til transport av brukergruppa. Løsninger som ble foreslått eller ønsket var at kommunen kunne bidra noe mer med praktisk/økonomisk hjelp til dette, for eksempel tilgang på buss med sjåfør. Dette for å få med flere å gjøre tilbudet mer tilgjengelig. Transport ville også gjøre det mulig å oppsøke ny områder, på denne måten ville dimensjonen i opplevelse og innhold i turgruppas tilbud bli kvalitativt mye bedre.

Spørsmål: I hvilken grad opplever dere å ha samarbeidet med representanter fra det offentlige hjelpeapparatet?

De frivillige opplever at de har klare retningslinjer på hvem i det offentlige de kontakter om det er noe de lurer på eller at det oppstår konflikter, eller om det er noe de må melde fra om. De sier selv at de kontakter Frivillighetssentralen som eventuelt videreformidler til hjemmetjenesten eller andre. Frivillighetssentralen fungerer som et koordinerende ledd mellom de offentlige ansatte og de frivillige. Dette oppleves som å fungere godt og som nyttig for å slippe å komme mellom ”barken og veden” som frivillig.

Spørsmål: I hvilken grad har dere samarbeidet med representanter fra foreningslivet, eller tatt i bruk egen forening?

Erfaringene fra aktiviteten som blir utøvd har sin base i lokal forening, her Sandefjord Turmarsj Klubb og Sandefjord Turistforening. Det er kunnskap om aktiviteten og opplevelsen av å ha en forening i ryggen som gjør at noen av de frivillige føler seg trygge i samspillet med den enkelte bruker. Foreningene har også til en viss grad vært brukt til å rekruttere nye frivillige, eller hjelp om noen av de faste ikke kan stille eller om det trengs ekstra personer grunnet stor pågang av brukere eller brukere med spesielle behov for hjelp og støtte.

Spørsmål: Er det etablert arenaer for samarbeid med foreningslivet?

På dette spørsmålet svarte representantene fra turgruppa at det ikke er noe formalisert samarbeid ennå. Det blir sagt at dette er et langt lerret å bleke. Men de kunne tenke seg på sikt å rekruttere flere fra foreningen inn som frivillige, og se om aktiviteten kan legges til rette for denne gruppa i foreningen. De er per i dag ikke er noe uttalt målgruppe.

Spørsmål: Som frivillig i dette prosjektet skal dere samarbeide med profesjonelle hjelpere. I hvilken grad opplever dere å ha felles forståelse av brukernes behov?

Her har det vært noe ulike erfaringer med hensyn til forståelsen av hvilke behov brukerne har og i hvilken grad brukeren selv ønsker å delta eller ta imot tilbud.

I møte med de frivillige ble det blant annet uttalt:

“Først så fikk jeg ei dame og jeg følte det ble litt feil for hun spurte meg hvem som hadde sendt meg? Da opplevde jeg det litt feil fordi jeg var sendt på feil grunnlag. Hun hadde ikke selv ytret ønske om noen besøksvenn, men hjemmetjenesten tenkte at hun trengte det”.

Tema om brukerens behov er stort. Frivillighetsgruppen var mest opptatt av å finne praktiske løsninger som gjorde at de kunne gi et tilbud som besøksvenn eller tilbud om ulike aktiviteter. Her ble det understreket at de måtte finne ut av dette ved erfaring. Kommunikasjon mellom de frivillige og offentlige ble fremhevet som et viktig hjelpemiddel for å finne best mulige løsninger.

Spørsmål: Er det andre ting dere vil fremheve?

Uten at det ble utdypet fra frivillighetsgruppen skisserte de følgende som de opplevde som viktig:

- Kurset i oppstarten er helt avgjørende for å tørre å starte opp som besøksvenn. Gjorde meg tryggere i rollen som besøksvenn.
- De månedlige møtene er viktige for å utveksle erfaringer og å få informasjon.
- Viktig for oss som er besøksvenn å lære å sette grenser. Ved den tette kontakten med koordinator på senteret får vi hjelp til dette.
- Vi må selv få bestemme på hva vi makter av engasjement
- Lage kontrakt med brukeren.

Kommentarer til fokusgruppeintervju med frivillighetsgruppa:

Alle deltakerne var aktive og deltakende under intervjuet særlig i forhold til den aktiviteten de selv deltok på. Lite i forhold til andres erfaringer og opplevelser. Tre av deltakerne forlot gruppen under intervjuet da de hadde avtale med turgruppa om å gå tur. Praten i gruppa var preget av at hver og en fortalte om sin aktivitet og sin opplevelse av denne uten at andre brøt inn i fortellingen.

Gruppen besto av pensjonister av begge kjønn som selv definerte seg som personer med tid og ressurser til å gi av seg selv til andre.

3.2 Prosjektgruppes erfaringer i prosjektet ” Styrket sosialt nettverk for eldre”

Tema for fokus: Stimulere til gode holdninger blant offentlig ansatte som utløser frivillig innsats

Spørsmål: Hvilke tiltak har prosjektgruppa gjort for å stimulere til gode holdninger blant

offentlig ansatte som bidrar til å utløse frivillig innsats?

Prosjektgruppa vektla fire områder for å bidra til at de frivillige skulle kunne yte en innsats. Disse områdene var:

- Møteplass for de frivillige
- Nettverk for de frivillige
- Bygge en organisasjon av prosjektet
- Hjelp til med å lage gode rutiner

Spørsmål: Hva har dere i prosjektgruppen lært så langt om det å stimulere til gode holdninger blant offentlige ansatte som bidrar til å utløse frivillig innsats?

Lære av hverandre, Rolleavklaring.

Sette grenser for å bli kontaktet på fritiden. Ta dette opp som tema med de frivillige. De har også behov for å fortelle om sine gode opplevelser og resultater som frivillige.

Spørsmål: Hva tenker dere i prosjektgruppen kunne vært lurt å gjøre for å stimulere til gode holdninger blant offentlige ansatte?

Bruk av frivillige utfordrer den offentlige etablerte organisasjonen. Bruk av frivillige øker engasjement, og aktivitetsnivået på senteret. Det har skjedd en revitalisering av senteret. Prosjektgruppa mente at det derfor var nødvendig å videreutvikle prosjektet med ulike type tiltak. Følgende ble nevnt:

- Veiledning av fast ansatte og prosjektledere. Det har ikke vært noen form for systematisk kontraktfestet veiledning.
- Lage strukturer som ivaretar de frivillige.
- Lage rutiner og systemer slik at prosjektet ikke er avhengig av en eller flere sentrale prosjektdeltakere.
- Legge de nye aktivitetene inn i den normale driften i organisasjonen.

Tema for fokus: Skape begeistring og engasjement blant frivillige

Spørsmål: Hva har prosjektgruppa gjort for å skape begeistring og engasjement blant frivillige? Hvilke tiltak?

Prosjektgruppa har prøvd gjennom ulike tiltak å lage møteplasser/arenaer for de frivillige. Disse møteplassene har vært kurs, festmiddag og månedsmøtene. I tillegg er det et åpent og inkluderende senter. Tanken har fra prosjektgruppas side vært å skape møteplasser for at erfarne og mindre erfarne frivillige kan møtes. Disse møteplassene er også tenkt som sted der hvor ideer og tanker kan myldre blant de frivillige og til representanter fra det offentlige.

Spørsmål: Hva har dere som prosjektgruppe lært om det å skape begeistring og engasjement blant frivillige?

Ta de frivillige på alvor. Inkludere de som noen som er viktige. Gi de frivillige stor frihet til å bruke sin kreativitet, Som en representant uttrykte det;

”Det du kan er det vi trenger! Så må vi legge forholdene til rette ut i fra det.”

Det betyr at det ligger store utfordringer i å ha oversikt over de ressurser, kunnskap og ferdigheter de frivillige har for så å kunne tilpasse dette den enkelte brukers behov.

Spørsmål: Hva tenker dere som prosjektgruppe er lurt å gjøre for å skape begeistring og engasjement blant frivillige?

En av utfordringene framover vil være å lage systemer og gode rutiner hos hjemmetjenesten for å inkludere de frivillige til en innsats. De offentlige ansatte må dessuten være spydspissen inn til brukerne for å få gitt informasjonen om at de frivillige finnes.

De offentlige ansatte bør være kritisk til hvem de frivillige skal måtte jobbe med. For eksempel å vurdere nøye og være kritisk til å sette frivillige til å jobbe med særlig krevende brukere, eksempelvis brukere med rus- og psykiatri problematikk.

Det er en utfordring at de offentlige ansatte må ivareta både de frivillige og brukeren. La de frivillige selv få sette grenser for hva slags oppgaver de vil påta seg.

Tema for fokus: Etablere arenaer for samarbeid og felles forståelse

Spørsmål: Hva har prosjektgruppa gjort for å etablere arenaer for samarbeid og felles forståelse? Gode eksempler?

Etter omorganiseringen på Bugårdsenteret ble mye av aktiviteter som vaffelsteking, kveldsmat, danseaften mv strøket. Dette blir nå ivaretatt av de frivillige. Som en i prosjektgruppa uttalte det:

”De 63 frivillige gjør jo noe! Det er de som sørger for at vi har det tilbudet på lista (liste over aktivitetsprogram) Omorganiseringen var ikke akkurat etter vårt ønske, men det ble omorganisering og det ble skjært bort og det er de frivillige som nå sørger for de tilbudene som vi gjorde før., Mange av aktivitetene og tilbuda hadde vært strøket fra lista hadde det ikke vært for de frivillige.

Spørsmål: Hva har dere lært om det å etablere arenaer for samarbeid og felles forståelse?

Mange av hjemmetjenestens brukere er definert som helt marginale for å kunne bruke frivillige. Disse brukerne blir definert som for dårlige. Det krever derfor en nøye avklaring på hvilke som kan dyktiggjøre seg tilbudet om frivillige besøkvenner.

Hjemmetjenesten har prøvd seg fram i bruk av frivillige, ser hvor grensen går. Her er det utviklet et trekant samarbeid mellom bruker, hjemmetjenesten og de frivillige.

Eksempel på vanskelige situasjoner er hjelp til toalett besøk. Representant fra hjemmetjenesten uttalte:

”Når en frivillig ikke vet hvordan man forflytter en rullestolbruker på toalettet må vi i hjemmetjenesten inn i bildet allikevel, samme med spising og hjelp til dette, da må vi ned til brukeren igjen, da blir det flere besøk for oss til den brukeren for at den skal kunne delta på den aktiviteten. Da blir det merarbeid for oss isteden for at vi hadde håpet at det var noe den frivillige kunne ta”.

I diskusjonen i prosjektgruppa kom det fram at det er ulike forventninger til hva frivillig innsats i prosjektet gir av utbytte og utfordringer. Eksemplet viser at det er forventninger til at prosjektet skal føre til avlastning for hjemmetjenesten, - i alle fall ikke merarbeid.

Med frivilliges innsats blir det en høyere aktivitet rundt den enkelte bruker og derved et

merarbeid for hjemmetjenesten ved at nye rutiner blir flyttet fra den private sfære og over til den offentlige. Den felles arenaen skapte ikke felles forståelse for hverandres arbeid. Prosjektgruppa sa at dette er utfordringer de må ta tak i.

Spørsmål: Hva tenker dere er lurt / hadde vært lurt å gjøre for å etablere arenaer for samarbeid og felles forståelse.

Prosjektgruppa har erfart at medarbeiderne fra de offentlige tjenestene trenger også møteplasser. Gruppa mener det er helt nødvendig at ulike deler av det offentlige hjelpeapparatet utarbeider gode rutiner for samarbeid.

Gruppa ser behovet for å arrangere kurs som er spisset inn på spesialområder, eksempel på slike emne kurs er rus og psykiatri.

Prosjektgruppa tenker da at de frivillige som melder seg på slike kurs er spesielt interessert i dette område. Kanskje kunne et slikt tiltak være med å utvikle dette en gruppe frivillige med en form for spisskompetanse

Kommentarer til fokusgruppeintervju med prosjektgruppa:

Prosjektets leder valgte å delta i fokusgruppeintervjuet. Han sa selv han valgte å holde en "lav profil" da han også skulle være med i intervjuet med styringsgruppen. Deltakelsen hos de øvrige i gruppen var høy og det er vanskelig å si om prosjektleders tilstedeværelse gjorde at noen var tilbakeholdne.

3.3 Styringsgruppes erfaringer i prosjektet ” Styrket sosialt nettverk for eldre”

Tema for fokus: Stimulere til gode holdninger blant offentlig ansatte som utløser frivillig innsats

Spørsmål: Hvilke tiltak har styringsgruppa gjort for å stimulere til gode holdninger blant offentlig ansatte som bidrar til å utløse frivillig innsats? Eksempler?

Det er gode og lange erfaringer med å jobbe med frivillige i Sandefjord. Slik at prosjektet hviler på en lang tradisjon med å bruke frivillig innsats. Det nye i prosjektet er å bruke frivillige nye lag og foreninger inn i en målrettet virksomhet for å bedre den enkeltes livskvalitet. Det er selve oppgavene fra de frivillige som er viktig, ikke hvor de gjør det, men det å ha en base er viktig for å skape en tilhørighet.

Styringsgruppa har hatt målsettinger om gjennom prosjektet å få de offentlige ansatte til å åpne seg og ta i mot de frivillige til hjelp i sitt arbeid med brukerne. Erfaringene så langt er at ikke alle i det offentlige egner seg til å jobbe med de frivillige.

Det er stadig nye oppgaver som skal løses. En utfordring for styringsgruppa har vært å se om prosjektet kan bidra til at de frivillige kan komme inn og ta en del av disse oppgavene.

Mange ønsker å bruke frivillige, men har ikke kapasitet til å følge de opp. Særlig er dette en utfordring i forhold til hjemmetjenesten.

Organisere de som gjør samme oppgaver til et fellesskap. Vi i det offentlige må koble disse sammen.

Gi tilbud til brukeren selv om det de egentlig søkte om ikke ble innvilget. Gi et annet tilbud i stedet. Tenke forebyggende.

De ansatte på senteret ser at det skjer noe ved å koble inn de frivillige. Ildsjelene i det offentlige blir gode rollemodeller.

Prioritere disse oppgavene og gi tid, ro og rom til personer som har lyst til å jobbe med prosjektet.

Spørsmål: Hva har dere i styringsgruppen lært så langt om det å stimulere til gode holdninger blant offentlige ansatte som bidrar til å utløse frivillig innsats?

Respekt og gode holdninger ovenfor de frivillige, gi de følelsene av å være nyttig og at de blir sett. Frivillige ønsker å jobbe for aktiviteten og engasjementet, lønn er et ikke tema.

Vi har skjemaer og rutiner på å koble inn ulike kommunale tjenester som hjemmehjelp etc. det har vi ikke for de frivillige tiltaka/tilbudet enda dette kanskje er det som enkelte bruker egentlig trenger.

Det krever mye jobb å håndtere de frivillige inn i det profesjonelle/offentlige.

Må bli kjent med de ulike delene av hjelpeapparatet og hvordan de også kan utnytte hverandres ressurser.

Ha gode koordinatører som er offentlig ansatt som kan ta et hovedansvar og lage rutiner og systemer som gjør at prosjektet blir implementert som en del av den ordinære driften. Dette har fungert!

Unngå privatisering av prosjektet til ildsjelene

Forankring er samarbeidsmodellen sentrene og organisasjonene. Må lage noen samarbeidsarenaer. Det er samarbeid som er forankringen.

Kommentarer:

Deltakerne i styringsgruppen er representert med ledere med makt og myndighet til å gi de nødvendige mandater til prosjektet. I hvilken grad den enkelte representant har engasjert seg i implementeringen av prosjektet i den ordinære driften er etter vår mening noe usikkert. De uttaler stadig at de er opptatt av å implementere prosjektet men viser ikke til konkrete eksempler. De er klar over problemet men viser ikke til konkrete løsninger.

4 SAMMENFATNING

4.1 Avgjørende faktorer i forhold til å ”Stimulere til gode holdninger blant offentlig ansatte som utløser frivillig innsats”

De frivillige beskriver i fokusgruppeintervju at de opplever å ha blitt møtt med respekt og velvillighet hos de offentlige ansatte. Noen av de ansatte har endret sine arbeidsrutiner for ikke å være til hinder for de frivilliges innsats. De offentlige ansatte ser at de frivillige faktisk bidrar til virksomheten og blir verdsatt av brukeren. De frivillige kan på enkelte områder

erstatte de ansatte og overta oppgaver som ikke krever særlig fagkompetanse. De ansatte ser at aktivitetene øker og at det skjer en revitalisering på senteret.

Kurs for de frivillige bidrar til øket kompetanse hos de frivillige og økt kvalitet på tjenestene de utfører. Samtidig ser de offentlige ansatte at de frivillige blir ivaretatt. Struktur og rutiner, avklaring av ansvarsforhold og klare avtaler mellom frivillige og ansatte om hvem som gjør hva i forhold til brukeren, fremheves som viktig.

4.2 Avgjørende faktorer i forhold til å ”Skape begeistring og engasjement blant frivillige”

Det sosiale samværet og den gjensidige gleden mellom frivillig og bruker, det å kunne hjelpe andre og å bidra til fellesskapet er det som klart engasjerer og motiverer de frivillige.

Samtidig uttrykker de frivillige glede over å bli sett og satt pris på av de ansatte for deres innsats. Likeledes felles møteplasser der erfaringer, gleder og utfordringer kan deles og drøftes.

En offentlig ansatt koordinator som har oversikt og hovedansvar for aktivitetene gir trygghet for de frivillige. Samtidig er den frivilliges frihet til å kunne bruke egen kreativitet viktig for å bevare engasjementet.

Nettverkskoordinator har med sin personlighet, sitt engasjement og innsats spilt en sentral rolle og fungert som ”ildsjel” for prosjektet og de frivillige.

4.3 Avgjørende faktorer i forhold til å ”Etablere arenaer for samarbeid og felles forståelse”

I alle fokusgruppene fremheves Bugårdsenteret som en sentral og viktig arena for samarbeid. Prosjektets organisering med samlinger i styringsgruppen, prosjektgruppen og frivillighetsgruppen har også vært viktige arenaer for informasjon, planlegging, gjennomføring og evaluering av prosjektets mange tiltak.

Prosjektet har engasjert frivillige som selv har følt ensomhet og sosial isolasjon.

Prosjektleders deltakelse i prosjektets ulike fora som aktivt lyttende, engasjert og interessert.

Prosjektleder har latt deltakerne komme med forslag og ideer som er blitt fulgt opp.

5 UTFORDRINGER / MULIGE FORSLAG

Prosjektet ”Styrket sosialt nettverk for eldre i Sandefjord” utmerker seg ved at det har skapt et bredt engasjement hos frivillige som selv har følt redusert livskvalitet gjennom sosial isolasjon og ensomhet. Prosjektet har videre vært godt organisert med både faglig og politisk forankring i kommunale organer og med bred forankring i den frivillige sektor.

Det er skapt et bredt engasjement hos offentlig ansatte og frivillige, det er etablert nye arenaer for samarbeid og etablerte holdninger er utfordret.

Alt i alt må prosjektet anses som vellykket mange områder. Verd å framheve spesielt er at

prosjektet har rekruttert frivillige som selv opplevde seg som uten nettverk og i faresonen for å utvikle sosial ensomhet.

På den annen side ser vi ikke at prosjektet fullt ut har klart å oppfylle hovedmålsettingen: - å stimulere til gode holdninger blant offentlig ansatte som utløser frivillig innsats.

Implementere de frivillige

Prosjektet har på den annen side en utfordring i å skape engasjement hos de offentlige ansatte som de frivillige er avhengige av for å samarbeide med. Etter vår mening bør prosjektet øke innsatsen inn mot de offentlige ansatte slik at de kan utvikle gode metoder og rutiner for å kunne ta i bruk den ressursen de frivillige representerer. Vi har fått beskrevet at grupper, som for eksempel hjemmetjenesten og de som arbeider ved eldresentrene, allerede har en presset hverdag med mangel på ressurser som tid og kvalifisert personell. På tross av dette viser resultatene fra Bugården at nettopp ved å satse på de frivillige får en utført arbeidsoppgaver som gjør at målgruppa får et tilbud som gjør de mindre isolerte, økt livskvalitet og,- tiltaket har ført til en revitalisering av sentrene.

Veiledning

Noen av de frivillige etterspør veiledning fra offentlig ansatte for å stå bedre rustet til oppgavene. Møteplasser for de som utfører det frivillige arbeidet blir holdt fram som et særlig viktig tiltak. Dersom prosjektet blir videreført og utvidet vil det innebære flere aktører og et større mangfold av tilbud til målgruppa. For å kvalitetssikre tilbudet og å trygge den enkelte frivillige kan det være nødvendig å gi tilbud om veiledning av de frivillige. Etter vår mening har kommunen de faglige ressursene som skal til for å kunne ivareta et slikt veiledningstiltak.

Ildsjeler

I prosjektevalueringen har vi blitt møtt med at prosjektet har vært avhengige av "ildsjeler". Om dette er riktig kan det etter vår mening være nødvendig å gjøre seg mer uavhengige av ildsjelene om prosjektet skal videreføres. Kommunen har, etter det vi har erfart, lange tradisjoner på bruk av frivillige og frivillig arbeid. Denne kompetansen og engasjementet ildsjelene har vist finnes i kommunen og kan tas i bruk om prosjektet blir implementert i det daglige arbeidet hos de ulike organisasjonsledd og fagpersoner som jobber med målgruppa eldre enslige.

Utvide målgruppa

Prosjektet har både før prosjektstart og underveis i prosjektperioden avgrenset hvilke personer og grupper som kan være aktuelle for tiltaket. En utfordring videre er om ikke prosjektet også vil kunne gis til marginaliserte grupper som for eksempel innvandrere, personer med rusproblemer og personer med psykiske lidelser. Dette vil kreve rekruttering av frivillige med spesiell interesse og muligens kompetanse på slike spesialområder, men vil kunne representere et verdifullt tilbud til grupper som ofte ikke nås. Oppfølgingen av disse frivillige vil antakelig kreve noe mer faglige ressurser i form av veiledning fra det offentlige.

Forankring av prosjektet i vanlig drift.

Hva med Partnerskap for folkehelse? Her finnes mange modeller som andre kommuner har erfaringer med.

Partnerskap for folkehelse (St.meld. 16, Folkehelsemeldingen 2002-2003) er en modell for samarbeidet om folkehelse i fylkene. Modellen innebærer et gjensidig forpliktende samarbeid mellom frivillige organisasjoner, kommunene, fylkeskommuner og fylkesmannen. Sosial- og helsedirektoratet har anerkjent Vestfold som et Partnerskap for folkehelse-fylke og har allerede samarbeidsavtale med Sandefjord kommune.

Partnerskap blir ofte omtalt som et forpliktende samarbeid mellom selvstendige partnere i et framforhandla interessefellesskap. Partnerskap mellom ulike aktører er i den sammenhengen blant annet innrettet mot å bedre relasjonene mellom aktører på tvers av tradisjonelle skillelinjer.

Partnerskap forutsetter samarbeid mellom relativt likestilte og gjensidig avhengige partnere. Det er likevel viktig å erkjenne at partnerne ofte ikke er like. Noen kan ha stort behov for samarbeid, men har lite ressurser å bidra med. Andre kan ha bra med ressurser, men ser ikke behovet for samarbeid. Slike forhold må være erkjent av samarbeidspartene ved oppstart, og om nødvendig må en kompensere for ulemper på kort eller lang sikt. Partnerskap er basert på en tillit om at ingen partnere skal tape på samarbeidet. I partnerskap har en behov for lærende samarbeidsprosesser som bidrar til at aktørene oppfatter partnerskap som en mer effektiv måte å arbeide på enn andre alternativer. (Bergem, R. med fler. 2010. Sluttrapport. Partnerskap for folkehelse og Helse i plan.)

I følge kommuner som har erfaringer med lokale partnerskap i sitt folkehelsearbeid er følgende vurdert som viktige suksessfaktorer:

- At folkehelse blir forankra i politisk og administrativ ledelse
- At arbeidet er langsiktig
- At det er solide økonomiske ramme
- At kommunen har solid kompetanse om folkehelseutfordringer
- At det blir utarbeida felles målsettinger/felles plattform
- At tunge aktører deltar

Da kommunen allerede har en Folkehelsekoordinator med erfaringer i Partnerskapsavtaler vil vi anbefale å trekke videre på denne kompetansen.

6 AVSLUTNING

Sosial isolasjon er et av våre store samfunnsproblem. Forholdene endrer seg og familiebåndene og sosiale relasjoner svekkes. Tapte nettverk kan føre til svekket livskvalitet, utrygghet og redusert helse.

Det offentlige vil neppe kunne erstatte tapte nettverk fullt ut, noe som vel heller ikke er ønskelig. Derimot kan en tenke at ved at det offentlige tilrettelegger for de frivillige og deres aktiviteter rettet mot målgruppen de ensomme eldre, kan disse i fellesskap skape helsefremmende prosesser der sosial ensomhet og isolasjon brytes. Prosjektet viser at i tillegg økes brukerens egenaktivitet og engasjement gjennom aktivitetene.

Samfunnets organisering av omsorgen for svake og syke har gått fra å fokusere på enkeltmennesket med utvalgte enkelttiltak til mer universelle ordninger rettet mot allmenheten og grupper i nærmiljøer. En slik utvikling stiller nye krav til partene i form av organisering, samhandling og kunnskap om hverandre.

En videre oppfølging og evaluering av prosjektet vil kunne vært interessant i forhold til å høste ytterligere erfaringer av hva som fungerer og ikke i arbeidet med enslighetsproblematikk.

LITTERATUR

- Bergem, R, Ouff, S.M., Hanche-Dalseth, M., Vestby, G.M., Helgesen, M.K. (2010)
Partnerskap for folkehelse og Helse i plan. Rapport nr. 7. Sluttrapport. Høgskulen i Volda, Møreforskning Volda (internett).
http://www.helsedirektoratet.no/vp/multimedia/archive/00290/10_05_05_Sluttrappo_290349a.pdf (lest 01.10.10)
- Disch, P.G., Vetvik, E. (2009). **Framtidas omsorgsbilde – slik det ser ut på tegnebrettet.** Omsorgsplanlegging i norske kommuner. Status i 2009 – utfordringer mot 2015. Senter for Omsorgsforskning – Sør (Rapport nr. 1/2009). Universitetet i Agder
- Halkier, Bente (2010). **Fokusgrupper.** Gyldendal Norsk Forlag AS. Oslo
- Helse og Omsorgsdepartementet (2003) St.meld. 16. Resept for et sunnere Norge. Folkehelsemeldingen (2002-2003).
- Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten. Seksjon for kvalitetsutvikling - GRUK
Metoder og verktøy for kvalitetsforbedring (internett).
Tilgjengelig fra:
http://www.ogbedreskaldetbli.no/metoder_verktoy/Verktoykasse/Forankre_og_organisere_for_bedringsarbeidet (lest: 04.04.10)

VEDLEGG

1 AVTALE OM EVALUERING

Avtale mellom: Norske kvinners Sanitetsforening, Sandefjord nedenfor kalt Oppdragsgiver
Og Høgskolen i Vestfold, HENÆR nedenfor kalt HVE

om utførelse av oppdrag med følgende tittel:

EKSTERN EVALUERING AV PROSJEKTET ”STYRKET SOSIALT NETTVERK FOR ELDRE”

1. Oppdragsbeskrivelse (inkl målsetting)

Norske kvinners Sanitetsforening, Sandefjord v/prosjektleder Ole Hetlesæther gir HVE, Henær senteret i oppdrag å evaluere prosjektet ”Styrket sosialt nettverk for eldre”. Evaluering er summativ, og vil belyse erfaringer med opplevd effekt av desentralisert koordinering av frivillighetsarbeid i bydel Bugården.

2. Innhold, plan for gjennomføring og begrensninger

Evalueringen omfatter deltakelse på enkelte møter i prosjektgruppen i bydel Bugården, samt gjennomgang av alle møtereferater i prosjektperioden. Videre planlegging, gjennomføring, bearbeiding og analyse av summativt;

- Fokusgruppeintervju med styringsgruppen i prosjektet
- Fokusgruppeintervju med prosjektgruppen i bydel Bugården
- Fokusgruppeintervju med frivillige rekruttert i prosjektperioden

Evaluering forutsetter at prosjektet har vært aktivt over en periode, og gjennomføring av datainnsamlingen er derfor planlagt avsluttet innen juni 2010.

Det forutsettes at oppdragsgiver organiserer intervjuene. Samt at disse gjennomføres i løpet av to (2) dager.

3. Organisering

Oppdraget koordineres av kontaktperson ved HVE og oppdragsgiver. Kontaktpersonene skal planlegge og videre drøfte nødvendige justeringer underveis i prosessen.

Kontaktperson fra oppdragsgiver: Ole K. Hetlesæther

Kontaktpersoner ved HVE, Avdeling for helsefag:

Faglig ansvar:	Førstelektor Grethe Eide Rønningen
Evaluerings ansvarlige:	Høgskolelektor Eva Røsnes og Roar Johansen
Administrativt ansvar:	Oppdragsleder Solfrid Nilsen

4. Rapportering

Evalueringresultatet formidles oppdragsgiver i skriftlig notat/rapport innen to (2) måneder etter gjennomført datainnsamling.

5. Kostnader og betalingsbetingelser

Oppdraget har en totalpris på kr. 40 000. I tillegg kommer merverdiavgift

6. Varighet og endringer

Denne avtalen inngås for gjennomføring og rapportering av summativ ekstern evaluering i perioden 01.10.09 til 01.09.10. Større endringer av avtalen skal nedfelles i egen tilleggsavtale.

7. Vesentlig mislighold

En av partene kan skriftlig heve hele eller deler av avtalen dersom det foreligger vesentlig mislighold fra den

annen part.

8. Tvist

Tvist som gjelder forståelse av denne kontrakt eller som for øvrig utspringer av kontraktsforholdet, skal primært søkes løst ved forhandlinger.

9. Kontraktsdokumenter:

Denne kontrakten består av følgende deler:

1. Denne avtalen, betegnet Spesielle vilkår
2. Vedlagte Generelle vilkår for oppdragsvirksomhet

Denne kontrakten er underskrevet i 2 eksemplarer, hvor hver av partene får ett.

For: Høgskolen i Vestfold

For: Norske kvinners Sanitetsforening, Sandefjord

Sign.:

Sign.:

Dato:

Dato

Den seneste av datoene gjelder som kontraktsdato

2 INFORMASJONSBREV

Høgskolen i Vestfold
Avdeling for helsefag
Evaluering ansvarlig: Høgskolelektor Eva Røsnæs og Rådgiver Roar Johansen
PB 2243
3103 TØNSBERG

28. 04. 2010

Til deg som deltaker i gruppen i prosjektet ” Styrket sosialt nettverk for eldre”

Forespørsel om deltakelse i evaluering

Norske Kvinners Sanitetsforening, Sandefjord har gitt Høgskolen i Vestfold (HVE) i oppdrag å evaluere prosjektet ”Styrket sosialt nettverk for eldre”. Evalueringen er summativ (oppsummerende) og søker å belyse erfaringer med opplevd effekt av desentralisert koordinering av frivillighetsarbeid i bydel Bugården.

Et fokusgruppeintervju betyr at du, sammen med andre fra styringsgruppen inviteres til en felles samtale om de tanker, opplevelser, erfaringer, gleder og frustrasjoner dere har erfart som frivillige underveis i prosjektperioden. Intervjuet vil vare i ca. 1 – 1 ½ time.

Intervjuet vil tas opp på lydbånd og det vil bli tatt notater underveis. Alle identifiserbare opplysninger fra intervjuet, som navn eller andre kjennetegn, vil straks bli fjernet. I tillegg vil lydbånd og utskrifter bli oppbevart slik at ingen andre enn evalueringsansvarlige har tilgang til dem. Etter at undersøkelsen er avsluttet vil lydbåndene bli slettet. Alt datamateriale anonymiseres slik at ingen opplysninger som viderefremmes vil kunne føres tilbake på enkeltpersoner.

Det er frivillig å være med på intervjuet, og du vil når som helst kunne trekke deg fra undersøkelsen uten at dette vil få negative konsekvenser for deg.

Med vennlig hilsen

Rådgiver Roar Johansen og Høgskolelektor Eva Røsnæs

3 INTERVJUGUIDE

Spørsmålsguide til gruppene

HVA ER GJORT, - LÆRT, - LURT??

Fokus 1.

Stimulere til gode holdninger blant offentlig ansatte som utløser frivillig innsats

Hvilke tiltak har gruppen gjort for å stimulere til gode holdninger blant offentlig ansatte som bidrar til å utløse frivillig innsats? Eksempler?

Hva har dere i gruppen lært så langt om det å stimulere til gode holdninger blant offentlige ansatte som bidrar til å utløse frivillig innsats.

Hva tenker dere i gruppen kunne vært lurt å gjøre for å stimulere til gode holdninger blant offentlige ansatte?

Fokus 2:

Skape begeistring og engasjement blant frivillige

Hva har gruppen gjort for å skape begeistring og engasjement blant frivillige? Hvilke tiltak?

Hva har dere i gruppen lært om det å skape begeistring og engasjement blant frivillige?

Hva tenker dere som styringsgruppe er lurt å gjøre for å skape begeistring og engasjement blant frivillige? Gode ideer som er gjennomført – eller som glapp?

Fokus 3:

Etablere arenaer for samarbeid og felles forståelse

Hva har gruppen gjort for å etablere arenaer for samarbeid og felles forståelse. Gode eksempler?

Hva har dere lært om det å etablere arenaer for samarbeid og felles forståelse?

Hva tenker dere er lurt / hadde vært lurt å gjøre for å etablere arenaer for samarbeid og felles forståelse. Gode ideer som er gjennomført – eller som glapp?

